

Att leda människor och möten

**Utbildningsdag för förtroendevalda
Karlsborg 14 mars 2023**

Mina erfarenheter som ordförande

Rikstings/Partifullmäktigeordförande KD

Ordförande/v ordf – kommunfullmäktige Skövde

Vice ordförande – regionfullmäktige VGR

Ordförande – kommunal och regional nämnd

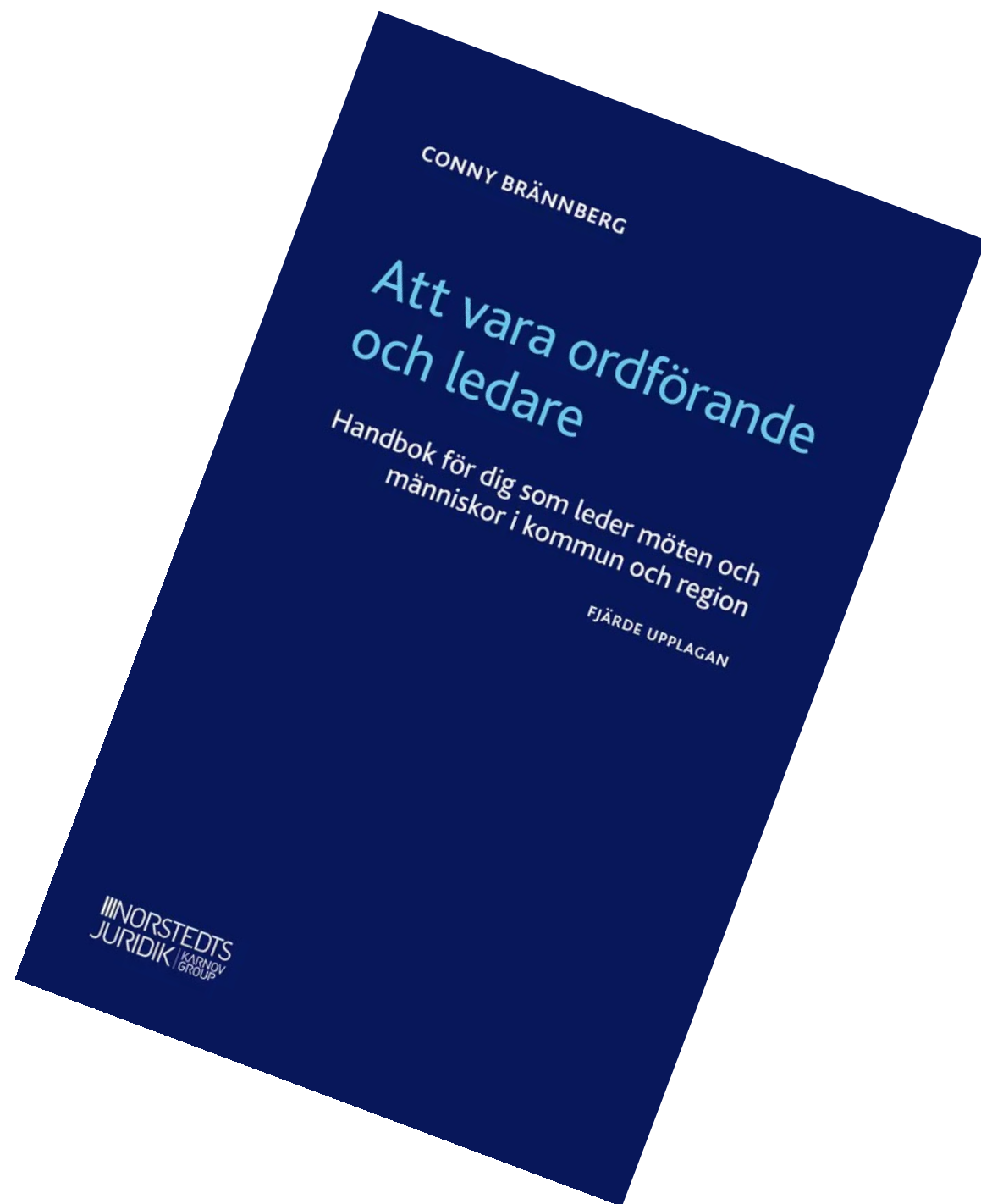
Ordförande/ v ordf – Aktiebolag

Ordförande – stiftelse

Vice ordförande – statlig myndighet

Ordförande – utskott kommunstyrelsen

Ordförande - förening



Finns att beställa
där böcker finns

Att vara förtroendevald

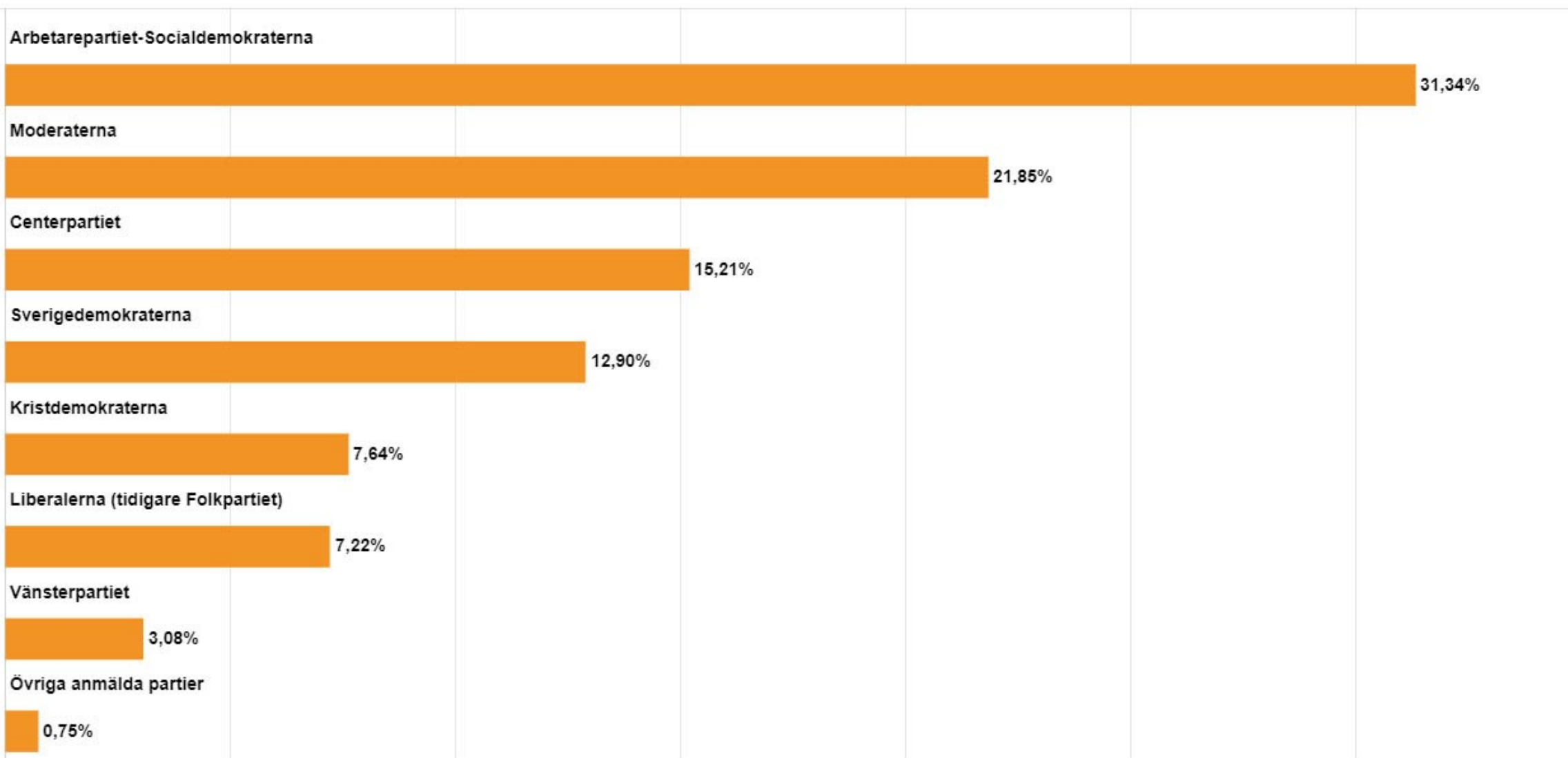
- En politiker är en person som genom politisk åsiktsbildning utövar inflytande över offentligt beslutsfattande och maktutövning, eller en person som eftersträvar detta inflytande. (Wikipedia)
- Folkvalda
- Förtroendevalda
- Personvalda

Val till kommunfullmäktige - Slutligt valresultat - Karlsborg

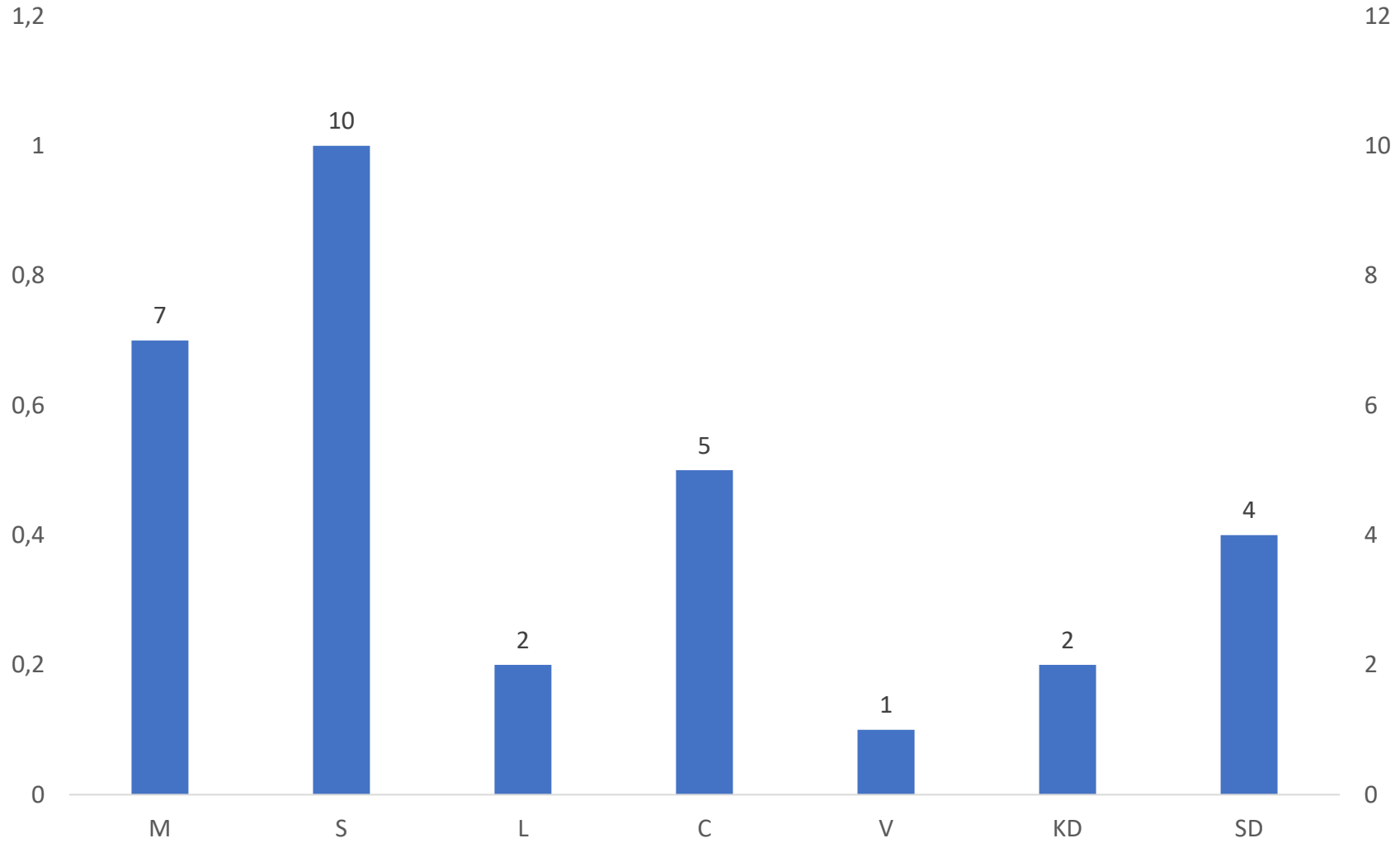
[Visa valresultat 2018](#)

i Samtliga 5 valdistrikt räknade.

[Protokoll slutlig sammanräkning Karlsborg.](#) 



Mandatfördelning



Personvald

- Kandidaten har fått minst 5% av partiets röster
- OCH partiet har fått mandat som kandidaten kan ta i anspråk.

Kandidater som klarat spärren för personval

| Parti ↓↑ | Kandidat ↓↑ | Antal ↓↑ | Andel ↓↑ |
|----------|----------------------------------------------------------------|----------|----------|
| M | <input checked="" type="checkbox"/> Torbjörn Colling | 154 | 14,67% |
| M | <input checked="" type="checkbox"/> Petra Eggen | 78 | 7,43% |
| S | <input checked="" type="checkbox"/> Jonas Davidsson | 111 | 7,37% |
| S | <input checked="" type="checkbox"/> Peter Lindroth | 78 | 5,18% |
| C | <input checked="" type="checkbox"/> Catarina Davidsson | 76 | 10,40% |
| C | <input checked="" type="checkbox"/> Kjell Erik Lennart Sjölund | 59 | 8,07% |
| SD | <input checked="" type="checkbox"/> Niclas Olofsson | 89 | 14,35% |

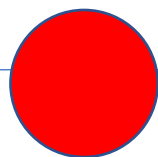
Att vara förtroendevald

- En offentlig person
- Väljarnas kandidat och representant
- Förtroende kan liknas vid ett ekonomiskt kapital
- Förtroenderesan sker i fyra steg
 - Komma med på en lista – förtroende hos partiets medlemmar
 - Att vara med om val – få förtroende från väljarna
 - Att få en post – förtroende hos partiets medlemmar
 - Att arbeta i ett uppdrag – skapa förtroende bland andra i nämnden

Allmänhetens uppfattning om politiker i Karlsborg



Starkt ogillade



Starkt gillade

Om Kommunallagen

- En kommun är en gemenskap av ”medlemmar”
 - folkbokförd i kommunen
 - äger fast egendom i kommunen eller
 - är taxerad till kommunalskatt där
- En medlem kan överklaga beslut – laglighetsprövning
 - 1 Om beslutet inte tillkommit på lagligt sätt
 - 2 Inte kompetensenligt
 - 3 Fel beslutsfattare
 - 4 Strider mot lag

Några vägledande principer i KL 2018

- **Den allmänna kompetensen**

Kommunen ska ägna sig åt sådant som är av allmänt intresse för kommunmedlemmarna.

- **Lokaliseringsprincipen**

Det allmänna intresset ska ha anknytning till kommunens område och dess medlemmar.

- **Likställighetsprincipen**

Kommunen ska behandla sina medlemmar lika.

Några vägledande principer i KL 2018

- **Retroaktivitetsförbudet**

Kommunen får inte fatta beslut med tillbakaverkande kraft som är till nackdel för kommunens medlemmar.

- **Självkostnadsprincipen**

Kommunen får inte ta ut högre avgifter än vad som motsvarar kommunens kostnader för tjänster och nyttigheter.

- **Kommunal näringsverksamhet**

Kommunal näringsverksamhet är enbart tillåten om den drivs utan vinstsyfte och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna.

Vad får vi besluta om enligt kommunallagen?



A

Djurpark med
Sotenäs kommun
som huvudman



B

Gym i kommunal
regi



C

Antalet poliser i
Sotenäs

Kommunallagens indelning

1. Grunderna för den kommunala verksamheten

2. Kommunala angelägenheter

3. Organisation och verksamhetsformer

4. De förtroendevalda

5. Fullmäktige

6. Styrelsen och nämnderna

7. Anställda

8. Delaktighet och insyn

9. Kommunal samverkan

10. Överlämnande av kommunala angelägenheter

11. Ekonomisk förvaltning

12. Revision

13. Laglighetsprövning

Revision

Överförmyndare

Valnämnd

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Mandatfördelning 2019-2022

S: 10

C: 6

M: 5

SD: 5

L: 3

KD: 1

V: 1

KOMMUNSTYRELSEN

Kultur- och fritidsnämnden

Barn- och utbildningsnämnden

Byggnadsnämnden

Socialnämnden

AB VABERGET

AB Karlsborgs ostäder

Visit Karlsborg AB

Karlsborgs Energi Försäljning AB

Karlsborgs Energi AB

Karlsborgs Värme AB

Samtliga bolag i kommunkoncernen ägs till 100 % av Karlsborgs kommun.

Fem förvaltningar

- Kommunledningsförvaltningen
- Kultur- och Fritidsförvaltningen
- Barn- och Ungdomsförvaltningen
- Socialförvaltningen
- Samhällsbyggnadsförvaltningen

Styrelsen och sex nämnder

- Kommunstyrelsen
- Kultur- och fritidsnämnden
- Barn- och utbildningsnämnden
- Socialnämnden
- Byggnadsnämnden
- Kollektivtrafiknämnden
- Valnämnden

Koll på styrande dokument – bra att ha material

- Kommunallagen
- Arbetsordningen
- Styrelsens och nämndernas reglementen
- Budgeten – viktigaste styrdokumentet som det ofta hänvisas till
- Överenskommelser mellan partierna (tidsupplägg i KF, upplägg av budgetmöten)
- Telefonlista (vaktmästare, tekniker, polis, ordningsvakter m m)
- "Handböcker", "ordböcker", "manualer"
- Placeringsordningen i salen

Offentlighet och sekretess

- Öppenhet och transparens är ledord för en kommun
- Vi är det offentliga och det vi gör är offentligt
- Handlingar är tillgängliga för allmänheten är grundprincipen
- Men vissa uppgifter kan skyddas och då tillämpas sekretess
- Detta regleras i sekretess- och offentlighetslagen (2009:400)

En allmän handling

- En allmän handling kan vara en text, en bild, en ljudinspelning eller en film.
- En allmän handling ska ha kommit in till myndigheten eller ha skapats där.
- Handlingen ska vara förvarad hos myndigheten.
- En handling som har skapats hos myndigheten men som inte har skickats ut från myndigheten blir i regel allmän först när myndigheten har avslutat arbetet med det ärende som handlingen hör till

Rätt att begära ut en allmän handling

- En invånare vänder sig till myndigheten och begär handlingen
- Man behöver inte identifiera sig
- Man behöver inte uppge varför man vill ha handlingen
- En avgift kan tas ut
- Handlingen ska lämnas ”skyndsamt”

Om sekretess

- Sekretess för en uppgift innebär att den varken får avslöjas muntligt eller att en handling där uppgiften finns får lämnas ut.
- Sekretessen gäller alla anställda, uppdragstagare, förtroendevalda och likställda.
- Sekretess gäller gentemot allmänheten och i princip mot andra myndigheter.
- Varje kommunal nämnd med förvaltning ses som en egen myndighet.

- Inre sekretess gäller inom ett visst område. Man har inte rätt att ta del av uppgifter som är utanför de egna arbetsuppgifterna. Alltså man har tillgång till det som är relevant för uppdraget.
- Brott mot tystnadsplikt ligger under allmänt åtal, och regleras i 20 kap 3 § Brottsbalken.
- Sekretess får dock brytas i en nödsituation för att avvärja fara för liv, hälsa eller värdefull egendom.
- Anmälningsskyldighet finns t ex då barn far illa

Några goda råd

- **Om arbetsmaterial**

En handling är ett arbetsmaterial till det att den är upprättad. Då är den allmän och kan lämnas ut.

- **Diskussion inom partiet**

Detta är ett arbetsmaterial

- **En invånare kontaktar dig i ett ärende som rör ditt uppdrag**

Utgå ifrån att du är kontaktad som företrädare för verksamheten och lämna detta vidare.

- **Alla handlingar som är offentliga finns i diariet**

Vad är då en handling?

- Det är [tryckfrihetsförordningen](#) som reglerar frågan kring allmänna handlingar (här förkortat TF). Utifrån lagen kan man läsa att en handling avses en framställning i skrift, bild, upptagning som endast med hjälp av tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt (2 kap. 3 § TF). Det rör sig därför om bärare av fysisk information.
- Ett telefonsamtal kan därför inte vara en handling om det inte har spelats in eller nedtecknats. E-postmeddelanden, pappersbrev eller SMS kan däremot utgöra handlingar.
- Från Lawlines hemsida

Innan, under och efter mötet

- Att förbereda mötets innehåll
- Att förbereda lokalen där mötet ska hållas
- Att informera alla berörda inför mötet
 - Kontakt med externa föredragande
 - Att det är tydligt vem som ansvarar för att informera ersättare om ordinarie är förhindrad
 - Att se till att alla handlingar är korrekta och utskickade
- Att förankra mötets innehåll med sitt parti
- Att i god tid lämna in yrkanden

NÄR BÖRJAR EGENTLIGEN ETT MÖTE?

Det börjar att dyka upp frågor i ledamotens huvud när kallelsen kommer

- När är mötet?

- Kan jag åka kollektivt dit?

- Blir det fika eller ska jag äta innan?

- Var är mötet?

- Var ska jag parkera?

- Finns det eluttag. Mitt batteri kanske inte räcker?

- Var ska jag sitta?

- Hur ska jag begära ordet?

- Vilka ska vara med?

- Vad ska vi besluta om?

- När är mötet slut?
Hinner jag hämta på fritids?

- Vad betyder det att John Ed ska vara adjungerad?

- Ska man hälsa i hand?

- Får man säga något om man "bara" är ersättare?

Ordförande ansvarar för kallelsen

- **För KF**

Det är ordförandes ansvar att skicka ut kallelsen i enlighet med arbetsordningen och kommunallagen **KL 5 kap 15**

§ ”Varje ledamot och ersättare ska kallas till sammanträde minst en vecka före sammanträdesdagen. Kallelsen ska innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet och om de ärenden som ska behandlas.”

- I brådskande fall kan ett ärende i KF tas under förutsättning

1. att det tillkännagivits på anslagstavlan senast vardagen närmast före mötet och

2. att samtliga ledamöter godkänner det.

- Annonser för KF varierar men är om de sker ordförandes ansvar

- **För Nämnd**

Se reglementet



Kommun & politik

[Om Karlsborg](#)[Så styrs Karlsborgs kommun](#)

Politik

[Kommunalråd](#)[Kommunrevisionen](#)[Kommunfullmäktige](#)[Kommunstyrelsen](#)[Nämnder](#)[Rådgivande organ](#)[Förtroendevalda](#)[Sammanträdesdagar](#)[Kallelser, handlingar och](#)

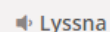
Digital anslagstavla



Dela



Skriv ut



Lyssna

[Kontakt](#)

Detta är Karlsborgs kommuns digitala anslagstavla för nya protokoll. Från att ett protokoll är publicerat på den här platsen har du möjlighet att, inom tre veckor, överklaga besluten. För att kunna överklaga måste du vara folkbokförd, äga en fastighet eller vara taxerad för kommunalskatt i kommunen.

Aktuella anslag:

Sammanträdesprotokoll från kommunfullmäktige

Protokoll från kommunfullmäktiges sammanträde från 2023-02-27 är nu justerat. Vill du överklaga något av besluten i protokollet måste du göra det senast tre veckor efter att anslaget publicerades här.

Sammanträdesprotokoll från byggnadsnämnden

Protokoll från byggnadsnämndens arbetsutskott sammanträde är nu justerat och finns i Karlsborgs kommunhus, Storgatan 16.

Minne från första mötet



Vad är ditt minne från första gången
som du var på ett politiskt möte?

Under ett möte - koll på olika rättigheter

- Närvarorätt (öppna eller slutna möten)
- Yttranderätt (KF och nämnd skiljer sig åt)
- Förslagsrätt/Yrkanderätt
- Är beslutet inom den kommunala kompetensen
- Kvorum-reglerna (minst hälften närvarande) Är mötet beslutsmässigt?
- Rätt att reservera sig
- Rätt att lämna en protokollsanteckning

Ersättarnas inkallelseordning

För mandatperioden 2023-2026 sker valteknisk samverkan enligt följande:

- Centerpartiet (C), Moderaterna (M), Liberalerna (L) samt Kristdemokraterna (KD) samverkar under samlingsnamnet "Alliansen i Karlsborg".

Inkallelseordning för ersättare i styrelser och nämnder för mandatperioden 2023-2026

Kommunfullmäktige har 2022-12-19 § 162 beslutat att ersättare ska kallas i nedanstående turordning:

| För ledamot tillhörande parti: | Ersättare inträder i nedan angiven partigrupsordning: |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| Moderaterna | Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna |
| Centerpartiet | Centerpartiet, Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna |
| Kristdemokraterna | Kristdemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet och Liberalerna |
| Liberalerna | Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna |

Om jäv

- **Jäv (jävig)** Det kan uppstå jäv om ett ärende kan väntas innebära synnerlig nytta eller skada för en tjänsteman eller ledamot, för egen del eller för någon närstående. Den som är jävig får inte delta i handläggningen av ett ärende eller i beslutet.
- Det finns många olika former av jäv men i grunden handlar det om att man inte ska ha personlig vinning av ett beslut.
- Vid fråga om ansvarsfrihet deltar aldrig den som beslutet gäller.
- Om man är ledamot i ett bolag som ägs av kommunen till minst 50% och för en stiftelse där minst hälften av ledamöterna utses av fullmäktige är man inte jävig.

Under mötet

Ordningen av olika slags ärenden

- Informationsärenden
- Beslutsärenden
- Delegeringsärenden
- Anmälningsärenden

Ärendets gång

- Hur ett ärende hanteras under mötet
 - Anmälan av ärende
 - Föredragningen av ärendet
 - Debatt då ordet är fritt
 - Avslutning av debatten
 - Yrkandejustering
 - Beslut
 - Annonsering av beslut

Efter mötet

- Protokoll ska upprättas – ett samspel mellan ordförande (som har ansvaret), sekreteraren och justerarna
- Besluten ska delges och verkställas (kansliet ansvarar)
- Media ska informeras
 - Majoritetens ansvar men bra att oppositionen är med
- För presidierna är det alltid bra att ha en stående punkt om utvärdering av föregående möte

Att leda människor snarare än möten

- Relationer mellan olika politiska parter
- Relationer mellan majoritet och opposition
- Relationer med tjänstepersoner
- Relationer med "grannar"
- Relationer med väljarna

Relationer mellan olika politiska parter

- Vem gör vad och när?
- Gränsdragningar mellan ordförande för KF, KS och nämnd
- Vad gör man om media ringer?



Relation mellan majoritet och opposition

- Majoriteten/ledningen lägger fram förslag och oppositionen reagerar
- Innan och efter det att klubben har fallit
- ”Högt i tak” i rummet – men alla har ansvar att företräda beslutet
- Ordvalen är viktiga

”Ett ord en människa fäster sig vid
Kan verka i oberäknelig tid

Det kan framkalla glädje livet ut
Det kan orsaka obehag till livets slut

Ja, det påverkar livet på jorden
Så slarva inte med orden!”

Alf Henriksson

Relationer med tjänstepersoner

- Politiker kommer och går, men tjänstepersoner består
- Administrationen är professionell, dvs objektiv och saklig
- Organisationen är politisk och det är alltid den politiska viljan som styr



Relationer med ”grannar”

Karlsborg är medlem i sex kommunalförbund

- Skaraborgs kommunalförbund
- Räddningstjänsten Skaraborg
- Avfall & Återvinning Skaraborg
- Miljösamverkan Östra Skaraborg
- Samordningsförbundet Skaraborg
- Tolkförmedling Väst

Kommunens helägda bolag

- AB Vaberget - moderbolag till de övriga bolagen
- AB Karlsborgsbostäder
- Karlsborgs Energi AB
- Karlsborgs Energi Försäljning AB
- Karlsborgs Värme AB - dotterbolag till Karlsborgs Energi AB
- Visit Karlsborg AB

Relationer med väljarna

Vi är samverkande!



Din viktigaste lojalitet

- Rangordna vad du tycker är viktigast för dig
 - Att jag alltid följer min egen inre röst
 - Att jag följer det som partiet beslutat
 - Att jag röstar som mina väljare förväntar sig



Att genomföra ett möte – om spelreglerna

Olika typer av yrkanden

- De materiella yrkandena
 - Bifall
 - Avslag
 - Ändring
 - Tillägg
- De formella yrkandena
 - Bordläggning
 - Återremiss
 - Ajournering

Att göra det så enkelt som möjligt



- En förening har sökt bidrag. Kansliet föreslår ett stöd om 10 000 kr per år. Alla som yttrat sig har yrkat bifall till förslaget.
- Du är ordförande och ska nu ställa proposition
- Hur gör du det på enklaste sätt?

Röstning och omröstning

- Ordförande frågar om vad mötet beslutar
- Detta sker med acklamation
- Ordförande finner vad mötet beslutat
- Om en ledamot ifrågasätter så begärs omröstning
- Ordförande ställer proposition
- Kontraproposition handlar om att få fram ett motförslag

Vilken roll har tjänstepersonerna i sammanträdesrummet?

- Förslag kan vara från en politisk beredning eller från ett kansliförslag
- Ska tjänstepersoner agera i kommunfullmäktige?
- Vilken roll ska de spela i nämndsmötet?
- Politiker uttalar sig aldrig om tjänstepersonens roll – det handlar alltid om förtroende och sker internt

Att upprätta en talarlista och att tala

- Ordförande har ordet och för ordet vidare
- Den som begär ordet ska få det
- Vikten av att hålla sig till ärendet
- Talarlistan kan justeras även om ”först till kvarn” ska gälla
- Inlägg görs från talarstolen
- Tiden för inlägg i KF. Arbetsordningen fastställer två minuter för ett genmäle

Mer om röstning och omröstning

- När debatten är avslutad är det dags för röstning.
- Ordföranden går igenom de yrkanden som finns och ställer proposition?
- Bifalles kansliets förslag?
- Bifalles oppositionens förslag?
- Ordförande sammanfattar: Jag finner att nämnden beslutat i enlighet med kansliets förslag?”
- En ledamot kan då begära omröstning.

Så här går en omröstning till – två förslag

- Ordförande medger att en omröstning ska äga rum. Det innebär alltid att en ledamot ska ta personlig ställning till propositionen.
- Ordförande föreslår följande propositionsordning: Ledamot som yrkar bifall till kansliets förslag, röstar JA. Ledamot som yrkar bifalla oppositionens förslag röstar NEJ.
- Kan denna propositionsordning godkännas?
- Sekreteraren namnger ledamöter och presidiet antecknar, liksom justerarna/rösträknarna hur varje ledamot röstar
- Ordförande kollar resultat och annonserar beslutet

Så här går en omröstning till flera förslag

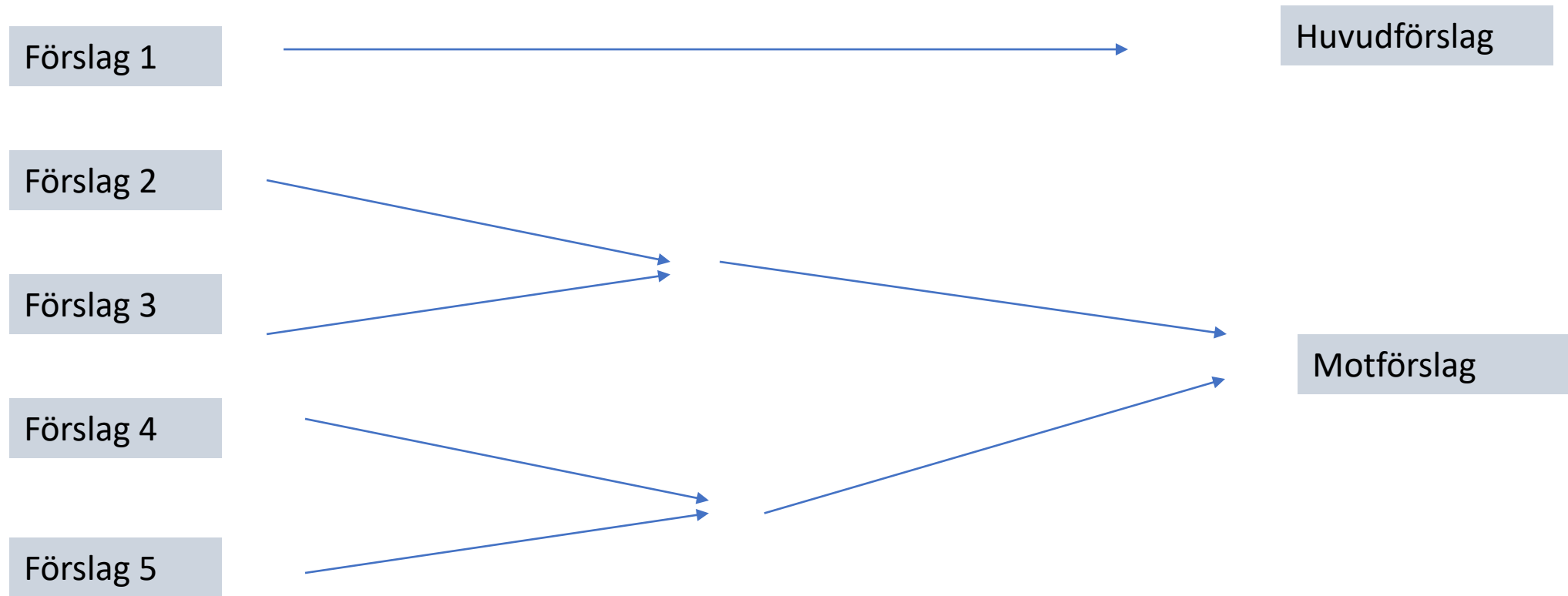
- Ordförande hör att en ledamot begär omröstning
- Då ska ordförande först presentera vilket huvudförslag som finns
- Därefter ska man ta fram motförslaget
- När man fått fram ett motförslag så ställs detta mot huvudförslaget
- Ordförande avgör sedan vilket förslag som blivit motförslag
- Motförslaget kan tas fram genom acklamation eller rösträkning

Så här går det till

- Vi tänker oss att det finns tre förslag: Majoritets förslag som är huvudförslag.
Adamsson har ett förslag
Bengtsson har ett tredje förslag
- Ordförande frågar då:
 - Antas Adamssons förslag som motförslag?
 - Antas Bengtssons förslag som motförslag?
- Ordförande: Jag finner att förslaget från Bengtsson ska vara motförslag!
- Då är det dags för beslut

- Ledamot som röstar ja till majoritetens förslag röstar JA
- Ledamot som röstar bifall till Bengtssons förslag röstar NEJ
- Ordförande kan då säga: Om antalet röster för Bengtssons förslag har fått majoritet blir detta beslutet. Kan denna propositionsordning godkännas?
- KF/Nämnden beslutar om det är OK
- Sekreteraren genomför omröstningen
- Ordföranden annonserar beslutet

Proposition och kontraproposition



Några praktiska övningar

1. Det enkla fallet

När debatten är avslutad konstaterar ordförande att det bara finns bifallsförslag.

- Vad säger ordföranden då?

- **När det finns ett tilläggsyrkande.**

Socialnämnden diskuterar ett ärende och en ledamot anser att beslutet måste kompletteras med en redovisning. Ledamot yrkar bifall till förslaget men har också tilläggsyrkandet.
Vad säger ordföranden då?

- **När det finns flera budgetförslag**

Under överläggningen kring budget så framkommer det att Alliansen har ett gemensamt förslag, Socialdemokraterna har ett eget förslag, Vänsterpartiet har ett eget förslag och Miljöpartiet yrkar bifall till Socialdemokraternas förslag men har också ett tilläggsförslag:

- Vad säger ordföranden då?

- **När oordning uppstår**

En av ledamöterna anser att nämnden inte kan ta beslut eftersom det saknas en handling. Han anser att det inte är möjligt att ta upp ärendet alls eftersom den partigrupp som denne tillhör inte haft möjlighet att ta del av handlingarna. Övriga ledamöter har yrkat bifall till förslag och anser att det fanns tillräckligt underlag för att kunna fatta beslut. Hur ska ordföranden agera?

- **En ledamot behöver ringa sin partiledare**

Under debatten så kommer en av ledamöterna på att dennes partiledare hade framfört ett antal åsikter i denna sakfråga under en TV-debatt. Ledamoten vill då få möjlighet att ringa sin partiledare för att bli säker på vad partiet säger. Han yrkar då på att ärendet ska ajourneras i tjugo minuter.

Hur hanterar ordföranden detta?

- **När det blir sent på kvällen**

Debatten blev lång i samband med ett ärende. Flera av ledamöterna måste lämna mötet då de ska hämta på förskolan. Talarlistan är omfattande och allt tyder på att mötet kommer att fortsätta en lång stund ytterligare.

Här har ordföranden flera olika möjligheter kring hanteringen av detta. Resonera vilka alternativ som finns och kom med ett förslag hur du skulle göra.

Tack för mig!

- conny@brannberg.se
- Finns på Sociala medier

